

DE ZUIDERZEE

WE HEBBEN URK OP DIT KAARTJE WEGGELATEN

Waar ligt Urk? Teken daar een stip. Welke andere plaatsen aan de Zuiderzee hadden (of hebben) een vuurtoren? Zet bij deze plaatsen een kruisje.

Onderzoek of je antwoorden kloppen.

NU JIJ

Toen jaagden Urkers op robben om hun vis en netten te beschermen. Hoe kijken we daar nu tegenaan en wat kun jij doen om goed voor dieren en de natuur te zorgen?

Met dank aan onze sponsors:

VSBfonds, Neerlandia-Urk, Isoniq, Oveon, Braveheart Marine, Hoekstra Assurantie & Makelaardij

Een baken van hoop

Lesbrief
5

Thema:
**De strijd om
het bestaan**

1814-1850

DE OUDE STENEN VUURBAAK

In 1617 werd op Urk een vuurbaak gebouwd, omdat er een drukke vaarroute vlak langs het eiland liep. Dat is een stuk water dat voor schepen diep genoeg is om veilig te varen. Die route moest je wel precies aanhouden, want anders liep je schip vast op de ondiepe zandbanken. De vuurbaak hielp overdag en 's nachts om de weg op zee te vinden. Veel schepen waren onderweg naar Amsterdam of juist naar andere landen. De vuurbaak was een simpele stenen

toren met een vuur erop. De vuurstoker moest ervoor zorgen het vuur altijd bleef branden. De zee spoelde bij storm steeds stukjes van de kust van Urk weg. Daarom werd de vuurbaak twee keer verplaatst en opnieuw opgebouwd.

Denkvraag 1:

Pak de kaart van Nederland erbij. Waar kwamen de schepen die onderweg waren naar Amsterdam vandaan?

DE NIEUWE VUURTOREN

In 1809 ging het open vuur weg. Er kwam een olielamp voor in de plaats. In 1817 ging de oude kolenloods weg en kwam er een kaap. Dit is een hoog bouwwerk van hout. Er werd in 1843 besloten een nieuwe vuurtoren te bouwen. Leendert Valk was de ontwerper en G. van Limbeek de bouwer van deze nieuwe ronde toren. In 1844 werd de eerste steen gelegd. De nieuwe toren was iets hoger dan de oude vuurbaak en had drie verdiepingen. Het gebouw werd dicht bij het huis van de vuurtorenwachter gebouwd. Er kwam ook een verbindende gang. Op 15 november 1845 ging het licht van de nieuwe toren voor het eerst aan. In 1901 werd de vuurtoren 5 meter hoger gemaakt. Dat was nodig omdat de hoge Bethelkerk het licht van de toren tegenhield.

Denkvraag 2:

Waarom draait het licht van onze vuurtoren als enige van Nederland linksom?

SCHEURBUIK DOOR TE WEINIG VITAMINE C

Scheurbuik is een ziekte die vroeger vaak ontstond bij zeelieden die maandenlang op zee waren. De mannen aten dan te weinig verse groenten en fruit, omdat dit op de schepen niet zo lang bewaard kon worden. Zij aten vaak alleen vis, gezouten vlees en scheepsbeschuit, een harde koek. Ze kregen daardoor te weinig vitamine C binnen. Hierdoor word je moe en zwak. Bij scheurbuik krijg je ook pijn in je lichaam. Soms gaan je tanden los zitten of gaat je tandvlees bloeden. Dat is erg pijnlijk en

gevaarlijk. Nu komt scheurbuik bijna niet meer voor, omdat mensen genoeg groenten en fruit eten.

Soms kregen vissers er ook wel last van als ze te weinig groente, aardappels of fruit aten. Door het werken in de buitenlucht en het eten van vis hadden vissers geen gebrek aan vitamine D.

Denkvraag 3:

Wat heb je nodig om genoeg vitamine D binnen te krijgen of aan te maken?

ROBBENJACHT OP DE STAART

Ten oosten van Urk lag een lang stuk zandland, dat was ontstaan doordat aan de westkant keileem (mengsel van klei, zand en stenen) was weggespoeld. Door de vorm werd het 'de staart' genoemd. Dit lag waar nu de Staartweg te vinden is, bij het speelbos. Die zandbank was voor de robben (zeehonden) een favoriete plek om te zonnen. De robben roofden vis uit de netten en maakten vaak netten kapot. Urkers gingen met een harpoen (grote speer) of een geweer op jacht naar deze robben. Het was ook een manier om wat extra

geld te verdienen voor de vissers, want voor iedere gedode zeehond kreeg je geld als beloning. Van de huid van robben werd leer en kleding gemaakt en uit het vet haalden ze olie. De robben zorgden soms voor zoveel overlast dat er in

1858 een boot met een kanon naar Urk kwam om de robben te doden en te verjagen.

Denkvraag 4:

Waar ter wereld wordt er nu nog steeds gejaagd op zeehonden?